

Runematerialet fra Tønsberg

Charlotte Johannessen

Masteravhandling i Nordic Viking and Medieval Culture

Institutt for lingvistiske og nordiske studier

Det humanistiske fakultet

Universitetet i Oslo

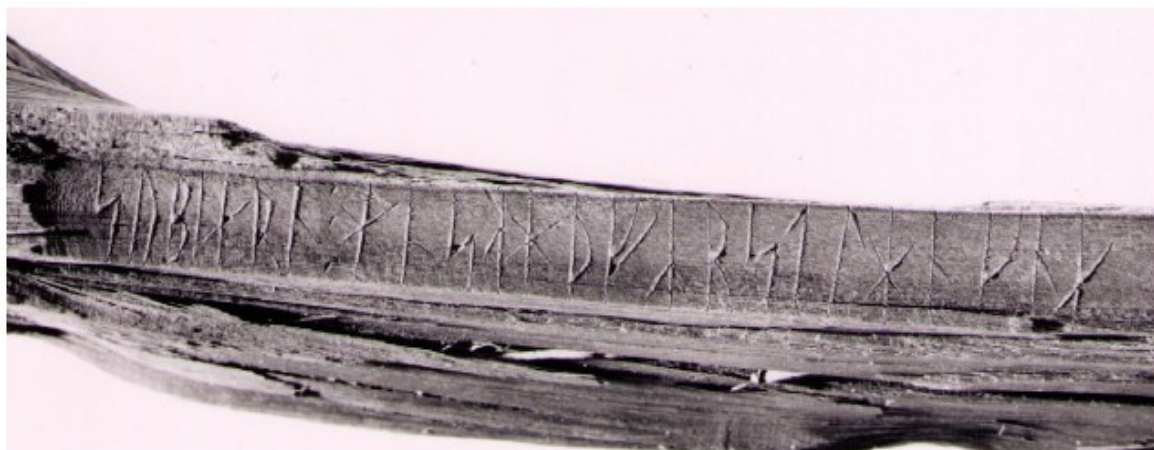
Høsten 2011

111:Y1111:1Y:Y11:P1R1R:Y1Y11:1P:111111:1Y:P1Y:1R1:Y11:1111:1BBP1111:111:111

A225 ble funnet ved utgravningen av Nedre Langgate 41 og dateres til 1200-tallet. På denne tiden lå området rett ved havnen og var preget av bodbebyggelse. Funnet ble gjort ved en av bryggene. Innskriften er ristet på et relativt stort, ubearbeidet trestykke. Runene står på en liten bearbeidet flate, og er svært forseggjorte.

ᚱᚢᚋᚠᚦᚦᚦ:ᚱᚠᚠᚠᚠᚠᚠᚠᚠᚠᚠᚠᚠᚠᚠᚠᚠ
subiærn:hnsahþfyrstlhknæ

Innskriften inneholder ett skilletegn som består av tre punkt, og risteren har konsekvent benyttet langkvist s. Stavemåten **biærn** er noe uvanlig, og man skulle kanskje heller vente **a** i denne sammenhengen, men dette forekommer like fullt. Ved ett tilfelle betegner muligens **h**-runen frikativ /g/.

Goslings tolkning av innskriften er: *sv(ara ði) Bjørn: hann sag ði fyrst hann kná*, "Bjørn svarte: Han sa først at han kunne". Ifølge denne tolkningen er *sv* en forkortelse for *svara ði*. Denne forkortelsen opptrer i manuskripter, men det finnes ingen eksempler på den i runeinnskifter, noe som nødvendigvis gjør tolkningen tvilsom. Den er også unødvendig komplisert da sammenhengen kan antyde at dette er et personnavn, fordi sekvensen er skilt fra resten av innskriften ved hjelp av skilletegn. Det kan dreie seg om en variant av mannsnavnet *Sigbiørn*, eller kanskje heller *Sæbiørn*, som også opptrer som *Sibiørn*, *Sebiørn* og *Søybiørn*. Lignende navn opptrer i en rekke svenske innskifter, nærmere sagt fra Uppsala, som U750 *saibiorn*, U621 *sibiun*, U903 *sibiurn*, U593 *surban* og U297 *sybiarn*. Navnet opptrer på den andre siden aldri i noen andre norske runeinnskifter og har svært få belegg fra norsk område, nærmere sagt to. En *Sibiørn Beesler* er belagt i 1514, og i et diplom datert 1304 nevnes en

Sabynus som muligens har hett *Sæbion*.¹⁹¹ Kanskje møter vi i denne innskriften på en tilreisende, noe bruken av langkvist s kanskje kan støtte opp om da bruken av langkvistruner var mer utbredt i Sverige og Danmark enn i Norge. På den andre siden skulle vi da kanskje også vente at risteren benyttet tegnet ᚲ og ikke ᚷ.

Ifølge Goslings tolkning har innskriften flere forkortelser. Utlydende vokal i *sagbi* mangler, og pronomenet *hann* er forkortet ved at vokalen har falt ut. Dette fenomenet har på den andre siden flere paralleller, slik som i U200 og B570. Den ene l-runen, som ikke kommer fram i Goslings normalisering, forklares som en ristningsfeil. En rettelse mellom l og t kan være forståelig, da de to tegnene er veldig like og er enkle å blande. I dette tilfellet er imidlertid t, som ifølge Goslings tolkning er det riktige tegnet, brukt først før l ble ristet. At noen skulle gjøre en feil, etter først å ha gjort rett, er vanskelig å tro, og Gosling påpeker også selv at tolkningen har noen svakheter.¹⁹² Bruken av tegnet † i **biærn** og **knæ** er i tillegg et lite mysterium. Vi skulle nok heller vente tegnet † her. Kanskje tillegger risteren tegnet en noe annen språklyd, nærmere /ɔ:/.

¹⁹¹ Gosling 1989: 180-181; Lind 1931: 698, 774; Peterson 2007: 190; Samnordisk runtextdatabas [17.10.2011].

¹⁹² Gosling 1989: 180-181.